

MGadea (*T. del Xe* I, 226).

En Josep Giner i March (1956) ens facilita un copios repertori de frases ben comprovades, en valencians de soca i arrel, i de parlar robust i nostre; és clar: «El meu pare tenia la barba més *serrada* que io», «els qui tenen la barba *serrada* s'han d'afaitar amb navai-xa»; però no menys en el parlar, per a 'íntegre, incontaminat' i alhora 'ple de saba pròpia, no remollit': «en tal poble parlen un valencià *serrat*», «N. té un parlar molt *serrat*, molt valencià», i d'altra banda «el castellà *serrat* no el sabem parlar», «la meua dona també parla francès, però les meues xiquetes sí que parlen un francès *serrat*» diu un emigrant a la força; però també, ens explica En Giner, ho apliquen a mallorquins i a gent del Princ., i no sempre en el sentit diferenciador («¿vos pareix més *serrat* el català de la banda de Lleida que el de Girona?»), sinó també amb el matis laudatori: un seu collega que s'havia casat amb una xica de La Sénia li deia: «la meua dona parla un català *serrat*!» (i és clar que, en aquella vila de la ratlla inter-regional, no es perceben encara apreciables canvis).

Però més bonic és encara oir-ho dir dels caires morals: «ah, aquell sí: és d'un caràcter molt *serrat*» 'auster, molt d'ell, sencer, estricte', «El tio Pures era un valencià *serrat*» (un vell pagès de la Pobla Llarga, 25 home xapat a l'antiga, d'una gran saviesa, talent natural, que el guà de jove, renyant-lo adés i sempre animant-lo) També a Mall. («parlaràs en foraster *serrat*», JnRosselló, *Manyoc*, 48)

Hi ha entre això i els matisos més semblants als castells algun escampament o sobreeixida (recíproca) en les comarques pròximes d'una banda i altra, com a l'Alt Aragó: parlant del teixó, em deien a Panticosa que «el tajugo tiene el pelo más *señado* que el jabalí» (1966); i per la banda del Maestrat sembla que la idea d'«indret en recinte» tingui més extensa aplicació que l'admesa generalment, car no em semblà gaire impenetrable la *Font sañada* que hi ha a Bel prop del «Mas Nou» (1961). Quina relació té amb algun d'aquests matisos el nom de la *Jaja serrada*, personatge mític de la tradició mallorquina, ens ho haurien de precisar els etnògrafs i historiadors culturals de l'illa (cf. el que en diu Miquel Forteza, en *Jueus convertits*).

Serrada subst. fem., en relació amb el que precedeix, és típic i antic en tot el Nord valencià. En altres comarques se'n diria un *tancat*, un *clos* o una *cosa*, però se'n diferencia com a més vast i no massa difícil de traspasar, i de la *cosa* de Garrotxa i Cerdanya, és quasi el pol oposat car la major part envolten terreny sec o mediocrement fèrtil; però no pensem gens en penetració castellana, i no sols perquè és tan antic i aferrat al terrer; car ens consta per moltes fitacions antigues:

«Anaren a fitar lo camí que parteix de la Cova de Na Rabades --- e primerament foren a la dita cova, e trobaren que és antuxà e acampador de la dita cova [terrenys adscrits per a pastura i jaguda del bestiar amb base en aquella esplug]: de la paret de la *cerrada* fins al barranch»; «en dret del Mas del dit En Domingo, ficaren dues fites [les clavaren ben ensorrades

en terreny ferm] --- en calç de la paret de la *cerrada* del dit mas», en els Privilegis de Catí de 1403 (*BSCC* xiv, 347, 348); clos ferm i de la vellúria, car hom hi equipara el mur i pregons abismes de la mola famosa: «Ares --- té al NO. --- la Mola del Nord, de molts jornals d'extensió, voltada d'un cingle que li servix de *cerrada*», JPuig (*BSCC* xiv, 219).

Qui s'enfilà a qualsevol pujolet o punteta dins el vast terme de Morella, veu el país, moltes llegües a la rodona, tot ratllat fins al lluny per grans *serrades* (és clar que els amics castellonencs i morellans haurien de grafiar *serrada* sense por amb s-): «és una *señá*» em signaven vora el Mas de Bertolo, i allò? «una altra», fins a perdre's de vista (1935). són parets seques i altes (de pedres sobreposades, no monolítiques) i distingeixen la *señada* o *señá* que separa propietaris diferents, de la *miñera*, que també s'hi troba, separadora de les divisions d'una gran heretat; en general hi ha la forma contracta quan no s'anomena el mot amb caràcter independent sinó com a genèric d'un nom propi («la *señá* e *marí* damunt mateix d'un mas que avui es diu «de Vicent»); sembla que ja hi hagué antigues aglutinacions toponímiques, car allí prop hi ha el *Mas d'Enserrada*

Altrament, en pl. és freqüent que s'usi amb un sentit esblaimat com 'bandes', 'paratges': «el Barranc del Juncà(r) és per le *señas* aquelles», assenyalant cap al terme de Xiva (i tanmateix no creguéssim que es tracti d'un derivat de *serra* 'muntanya', per més que sigui país montuós), 1961.

En tinc cites, genèriques o pre-toponímiques, de tota la sèrie de municipis: Hortells, La Mata, Castellfort, Ares, Vilafranca, Vistabella, Benafigos, Culla, Xodos, i fins i tot una avançadeta a Algar de Palància («la *Señá*» ja ben petrificada com a topònim, car per si sola és nom d'una partida ben localitzada en el terme). Com a NL sovintaja en plural (*Le señas* NL, Ares); sovint en diminutiu (*Les Serradiques* Vistabella, *La Serradeta* Benafigos), pot formar part d'un NL compost, anant en segon o en primer terme (*Tossal de la S.*, Culla, *Corral de la S.* Xodos, *Font de les S.* Hortells, *Les Serraes del Ma-la-Lloma*, Vistabella); lluny d'exhaustiu tot això, ni a Castellfort, on tinc a mà la nota de quatre, amb nom propi cada una (*La S. des kapeláns*, *La S. Vella* etc.). No sempre en terra eixuta i aturonada car «la Serrada del Molinet» és vora el riu davall del poble de La Mata, en terra plana, de conreus, i al costat de *Les Planes de i les Terres del Molinet*, 1961. No és l'única acc. del mot en les comarques val., car de la banda Sud EnrValor defineix 'vol d'ocells', amb els exs. *una serrada de coloms, de terroles* etc.

Com a formació paral·lela és bo de citar en gascó *serralhe* de significat ben igual al de la *serrada* del Maestrat; i, menys estès, el masculí *serralh*, però ja antic: grafiat un cop *saralh* i altres tres *serrall* en un doc. de 1492 del Cartulari d'Ossau (B, p. 389). Del bearnès, en efecte, va passar al basc *zerralu* 'tanca rústica' (citat com «hecke» per Schuchardt, *ZRPb.* xxx, 8). Cf. *serrall* a l'Urgellet citat a *SERRAL*. En passant els